

Første afsnit (Det levende væsen) – Kapitel 11 (Det levende væsens vilje) – Lektion 43

Viljeslivets mekanisme (fortsat fra lektion 42)

6.

Man kan nu stille det overordentligt vigtige spørgsmål, hvordan viljesorganet i praksis bærer sig ad med at udøve sin administrerende indflydelse på den samlede organstrukturs vældige sum af lokalorganer?

Viljesorganets forudsætning for at bestride sin administrerende indflydelse beror på, at det virker som en vældig impulscentral, en impulscentral, der står i forbindelse med samtlige den samlede organstrukturs lokalorganer. På foranledning af Jegets ønsker, begær og behov udgår der fra denne central impulser til de lokalorganer i den samlede organstruktur, på hvis aktivitet de pågældende ønskers, begærs og behovs tilfredsstillelse beror. Disse impulser kan frembringes og udsendes på en sådan måde, at de pågældende organer med hensyn til deres aktivitet enten startes, standses, forceres eller hæmmes alt afhængigt af, hvad de herskende ønsker, begær og behov for deres tilfredsstillelse i hvert enkelt tilfælde stiller krav til.

7.

Man vil her bemærke det overordentlig vigtige faktum, at viljen og viljesorganet i sig selv er komplet hjælpeløse størrelser. Deres betydning beror helt og holdent på tilknytningen til organstrukturens øvrige lokalorganer. Thi det er, som man vil forstå, disse lokalorganer, der i praksis løser de opgaver, som Jeget i henhold til sine ønsker, begær og behov i hvert enkelt tilfælde just fordrer løst. Og viljesorganets betydning ligger her udelukkende i den overordnede indflydelse, det er i stand til at øve på disse lokalorganer, en indflydelse, der lige akkurat betinger den administration, regulering og aktivering, som er nødvendig, for at organstrukturen just arbejder i henhold til de herskende ønsker, begær og behov.

Ved hjælp af viljen alene kan Jeget altså ikke løse nogen specialopgaver. Dertil kræves specialorganer, og det fortæller os allerede, at der for hvert eneste eksisterende levende væsens vedkommende må være tale om en grænse for dets såkaldte frie vilje. Det har under alle omstændigheder kun fri vilje så langt, som det har specialorganer udviklet at lade viljen komme til udtryk igennem, hvilket igen vil sige, at det kun har fri vilje inden for de områder, hvor det er i besiddelse af evner, idet evner som bekendt uden undtagelse er knyttede til separate specialorganer. Dette stemmer da også med vores egne daglige erfaringer. Her afslører det sig jo gang på gang, at det ikke er nok at ville en ting. Man må også kunne den. Det er først i det øjeblik, man kan den, at viljen har mulighed for at gøre sig gældende.

Med andre ord: viljesorganets indflydelse rækker kun så langt, som der er specialorganer at øve administrerende påvirkning på, at dets betydning ligger udelukkende i at kunne udøve netop denne administrerende påvirkning.

8.

Hermed skulle viljens og viljesorganets principielle betydning og funktionsmåde være klarlagt. Dog står der én overordentlig vigtig ting tilbage at gøre rede for, nemlig hvordan Jeget som identisk med en immateriel størrelse bærer sig ad med at bruge viljesorganet.

Hvordan bærer Jeget sig i praksis ad med at udøve sit viljesliv? – Hvordan bærer det sig ad med at påvirke viljesorganet på en sådan måde, at dette just administrerer energiomsætningen i overensstemmelse med samme Jegs ønsker, begær og behov? Herfor synes jo i sig selv at kræves en administrerende faktor, og ydermere en faktor af materiel natur. Og såfremt en sådan super overordnet administrerende faktor virkelig eksisterede: hvordan bærer da Jeget sig ad med at administrere denne, og således videre frem uden ophør? – Vi står i form af disse spørgsmål over for problemer, hvis løsning øjeblikkeligt vil bringe os i berøring med det, vi i kapitlets indledning udtrykte som selve hjertemekanismen bag det levende væsens dynamiske fremtræden; og ved det levende væsens dynamiske fremtræden forstås altså dets fremtræden som et “noget”, der i form af en kombineret udadrettet og indadrettet aktivitet just præsterer en vis energiomsætning.

Som vi i det følgende overraskende skal komme til at se, er det i virkeligheden kun i indirekte forstand, Jeget kan bruge sit viljesorgan. Som identisk med en immateriel størrelse er Jeget nemlig ifølge sagens natur principielt udelukket fra direkte at kunne virke ind på viljesorganet, idet dette i allerhøjeste grad har materiel karakter. Sin indflydelse herpå formår Jeget kun at øve i kraft af sin identitet som et aspekt ved et tre-enigt princip, hvor et andet aspekt ved dette treenige princip netop er det “materielle” repræsenteret ved begreberne “energi” og “materie” eller udtrykt i kosmologiens terminologi: “Skaberevnen” og “det skabte”. Det er udelukkende i kraft af sin tre-enigheds betonedede tilknytning til tilværelsens materielle aspekt, at Jeget formår at udøve indflydelse på sit viljesorgan, og den nærmere redegørelse herfor vil, som vi i det følgende skal komme til at se, bringe os lige ind i centrum for det, vi fremover må betegne som “viljeslivets mekanisme”.

9.

Da viljen på den ene side udgør Jegets evne til at administrere sin energiomsætning, en evne som baserer sig på eksistensen af et særligt sjæleligt centralorgan af overordnet natur samt af form som en vældig impulscentral, og man på den anden side tager hensyn til, at Jeget som identisk med en immateriel størrelse ikke direkte kan virke ind på sit materielle viljesorgan, da vil man forstå det nødvendige i eksistensen af et sæt faktorer, der 1) er viljesorganet overordnet, som 2) er af tilpas materiel natur, og som 3) endelig også virker på en måde, der giver Jeget indtryk af, at det er dét, der udøver den viljemæssige indflydelse. Et sådant sæt faktorer eksisterer der virkelig også, og de vil i det følgende blive omtalt som den kosmiske strukturs “viljeførende faktorer”.

Disse viljeførende faktorer kan opdeles i to hovedkategorier, nemlig i en kategori af absolutte viljeførende faktorer og i en kategori af relative viljeførende faktorer. Heraf tilhører igen den første kategori den kosmiske strukturs overbevidsthedsområde, og den anden dens underbevidsthedsområde.

9a.

Ved viljeførende faktorer forstås altså realiteter, der har en overordnet indflydelse på viljesorganet og dermed viljeslivet i den forstand, at de i praksis bestemmer, hvordan viljesorganet i sin egenskab af en impulscentral til ethvert tidspunkt arbejder. – Ser man først på det sæt viljeførende faktorer, der tilhører overbevidsthedsområdet, og som altså betegnes som de absolutte faktorer, bringes man i berøring med allerede velkendte størrelser. Disse eksisterer nemlig i form af urbegæret plus den heraf følgende selvopholdelsesdrift samt i form af moderenergien med de heri virkende kosmiske skaberprincipper. Således virker urbegæret ubønhørligt som en faktor, der tvinger væsenet til at præstere en udadrettet og indadrettet aktivitet og altså dermed en energiomsætning, idet dette er nødvendigt for, at livets oplevelse kan etableres for Jeget. Og det vil altså igen sige, at urbegæret tydeligt afslører sig som en realitet, der dirigerer viljesorganet, nemlig på den måde, at dette i form af en kombineret udadrettet og indadrettet aktivitet rent faktisk præsterer en energiomsætning og altså dermed rent faktisk løser sin opgave.

Urbegæret kan altså ligefrem betragtes som en pisk, der ovenfra konstant snerter viljesorganet og i kraft heraf bevirker, at dette med hensyn til sine funktioner faktisk holdes i gang.

Den næste viljeførende faktor, der kan påvises, er den i kapitel 10 omtalte selvopholdelsesdrift. Denne er jo en direkte konsekvens af urbegæret, ja, egentligt blot et særligt udtryk for urbegæret, et udtryk, der har form af et permanent krav om opretholdelse af Jegets livsoplevelsesevne samt de hertil knyttede organismer. – At selvopholdelsesdriften virkeligt er en viljeførende faktor fremgår af, at den kompromisløst fordrer praktisering af en energiomsætning, der sikrer livsoplevelsesevnen organiske beståen. Det vil igen sige, at selvopholdelsesdriften i grove træk bestemmer den måde, viljeslivet og dermed viljesorganet til enhver tid arbejder på. Dog skal det betones, at selvopholdelsesdriften som viljeførende faktor betragtet er af knap så fundamental natur, som tilfældet er med hensyn til urbegæret. Herom vidner de tilfælde, hvor væsenerne beslutter sig til at begå selvmord og faktisk fører denne beslutning ud i livet, og de skyldes, at selvopholdelsesdriften som viljeførende faktor betragtet i betydelig grad er påvirket af de tilstande, der hersker i underbevidsthedsområdet, og som altså optræder i livsoplevelsen, hvilket absolut ikke er tilfældet for urbegærets vedkommende. På den anden side er det i selvmordet kun muligt at se et forsøg på at undslippe en særlig ulidelig oplevelsestilstand, dersom man betragter samme selvmord i et kosmisk perspektiv. Set i dette perspektiv er selvmordet ikke udtryk for et ønske om at miste livet og livets oplevelse i absolut forstand. Det er kun udtryk for ønsket om for enhver pris at undslippe en vis ekstremt ulidelig livsoplevelse, hvilket bekræfter sig i de mange tilfælde, hvor selvmord afværges og situationen vendes i positiv retning. Her mister væsenerne enhver lyst til at gentage selvmordsforsøget. Her virker på ny selvopholdelsesdriften i upåklagelig renkultur, hvad der belærer os om, at dette at afværge selvmord uomgængeligt medfører et ansvar for og en pligt til, så vidt det overhovedet er muligt, i positiv retning også at ændre ved de forhold, der medførte selvmordstrangen.

Endelig skal som den sidste absolutte viljeførende faktor omtales moderenergien med de heri virkende kosmiske skaberprincipper. Som det er os bekendt, repræsenterer de kosmiske skaberprincipper en mekanisme, der bevirker udformningen af hele individets kosmiske skæbnestruktur og udviklingsmønster – herunder dets reinkarnation, dets vandring gennem de åndelige verdener, dannelsen af dets sanseregister og hele sanseevne, vandringen gennem spiralkredsløbet og de seks kosmiske tilværelsesplaner, dannelsen af sult- og mæthedstilstande og meget andet. Dette viser tydeligt, at skaberprincipperne i kontakt med deres identitet af energi (moderenergi) spiller rollen som viljeførende faktorer. I lighed med urbegæret og selvopholdelsesdriften tvinger de viljesorganet til at præstere en energiomsætning, der meget nøje er i kontakt med skemaet i dén kosmiske grundplan for det levende væsens evige liv, som de kosmiske skaberprincipper just repræsenterer og står som garanter for.

9b.

Herefter skal nævnes en viljeførende faktor, der dels repræsenterer overbevidsthedsområdet og dels underbevidsthedsområdet, nemlig Jegets talentkerner af begge kategorier; organtalentkerner og erindringstalentkerner. Disse talentkerner har jo deres sæde i overbevidsthedsområdet, men samtidig er de i modsætning til urbegæret, selvopholdelsesdriften og de kosmiske skaberprincipper skabte foreteelser, der er begyndelse og afslutning underkastet.

Med hensyn til organtalentkernerne er disse jo sæde for Jegets evne til automatisk at opretholde netop de lokalorganer, hvoraf hele dets samlede organstruktur inden for underbevidsthedsområdet består, og som just viljesorganet gennem impulsbaner står i forbindelse med. Vi hæfter os her specielt ved den omstændighed, at organtalentkernerne bevirker en automatisk opretholdelse af disse lokalorganer og dermed en opretholdelse, der går helt uden om Jegets dagsbevidsthed og

viljemæssige indflydelse. Imidlertid repræsenterer denne opretholdelse på den ene side en betydelig del af Jegets samlede energiomsætning, og på den anden side må man gøre sig klart, at den trods alt bestrides og administreres af viljesorganet. Der er blot her tale om en energiomsætning, der befordres via impulsbaner, der på den ene side har forlængelser "op" til organtalentkernerne i overbevidsthedsområdet, og som på den anden side er så indøvede, at processen forløber som just en automat-proces, der helt unddrager sig Jegets dagsbevidste opmærksomhed.

I form af Jegets opretholdelse af sin organstruktur har man altså ligefrem et eksempel på automatiseret viljesliv! – At lokalorganernes opretholdelse virkelig har forbindelse med Jegets viljesliv, fremgår af, at samtlige lokalorganer som identiske med produkter af en skabelsesproces, der har gennemløbet et A-stadium (begærstadium), et B-stadium (træningsstadium) og et C-stadium (genistadium), udgør resultater af en serie viljesakter.

Thi netop skabelsesaktens B-stadium med dens vældige træningsindsats er, som det vil vides, udtryk for en serie viljesakter, og det er jo netop gennem denne serie viljesakter, at nye lokalorganer bliver til. Dette viser igen, at de nye lokalorganer i deres dybeste natur er produkter af Jegets viljesliv, hvad der igen indebærer, at de straks fra deres tilblivelse er tilknyttet Jegets viljesorgan. Men takket være dannelsen af organtalentkernen aflastes viljesorganet ved skabelsesaktens afslutning – d.v.s. C-stadiet – for en fortsat bevidst medvirken i de nye lokalorganers opretholdelse. Denne bestrides nemlig nu udelukkende af de respektive, nydannede organtalentkerner – men altså via viljesorganet. Og organtalentkernerne må dermed også betragtes som viljeførende faktorer, idet det trods alt er dem, der medfører, at viljesorganet efter træningsstadiets afslutning fortsætter med at præstere den energiomsætning, hvorpå organernes og faktisk også organtalentkernerne egen fortsatte eksistens beror. Dog bør i denne forbindelse også tages hensyn til den rolle, som talentkerneprincippet spiller.

Organtalentkernerne står imidlertid ikke blot som eksponenter for Jegets sum af lokalorganer. En betydelig part af dem står yderligere som eksponenter eller udtryk for dybt indgroede vaner, tilbøjeligheder og laster. Og det betyder igen, at de foruden det førnævnte også i kraft af denne deres egenskab repræsenterer viljeførende faktorer. De virker som meget stærke incitamenter ind på Jegets viljesliv og dermed på dets viljesorgan, og ikke sjældent virker de så stærkt, at viljesorganet med hensyn til sin administrerende virksomhed ligefrem ekstremt domineres heraf. Det er jo netop sådan noget, man er vidne til, når man står over for en person, der er blevet et viljeløst bytte for en eller anden indgroet last, vane eller tilbøjelighed. Også her er der tale om, at viljeslivet ad flittigt indøvede impulsbaner ligefrem direkte dirigeres fra nærmere bestemte organtalentkerner i overbevidsthedsområdet, nemlig de organtalentkerner, der just står som de højeste udtryk for vanens, lastens eller tilbøjelighedens organiske fundering.

Vi skal herefter omtale erindringstalentkernerne betydning som viljeførende faktorer.

Erindringstalentkernerne er jo sæde for samtlige de erfaringer, Jeget i det indeværende spiralfsnit har erhvervet sig. Størsteparten af disse erindringstalentkerner hører de foregående inkarnationer til, og disse kan der i denne forbindelse i vid udstrækning ses bort fra. Men resten – altså de, der skriver sig fra Jegets livsoplevelse i den indeværende inkarnation, virker i høj grad som viljeførende faktorer. Viljeslivet er jo i vid udstrækning dirigeret af Jegets erfaringer. Således vil det normalt ikke indlade sig på en form for manifestation eller sansning, som det har erfaring for medfører ubehagsoplevelser, medens det til gengæld gerne indlader sig på en form for manifestation eller sansning, som dets erfaring siger det medfører behagsoplevelser. Netop erfaringerne sætter Jeget i stand til bevidst at vælge mellem forskellige muligheder for aktivitet og udfoldelse og altså dermed mellem forskellige former for manifestation og sansning: og valget vil normalt altid falde på det, der i højest mulig grad – i hvert fald i sit slutfacit – medfører behagsoplevelse.

-Erfaringerne er således størrelser, der binder væsenet i et vist adfærdsskema. Netop erfaringerne sætter jo Jeget i stand til at tage stilling til de forskellige situationer, det kommer til at stå over for, og her udpege den aktivitet, der i højest mulig grad – i hvert fald i sit slut facit – giver løfte om en behagsoplevelse. Og da endvidere det levende væsen normalt tiltrækkes mod betingelserne for behagsoplevelser og frastødes af betingelser for ubehagsoplevelser, vil netop erfaringerne og dermed indirekte erindringstalentkernerne i forbindelse med tilbøjeligheden til behagsoplevelse være de faktorer, der i de givne situationer bestemmer viljesorganets faktiske aktivitet. De udgør kort sagt de faktorer, der i hvert enkelt tilfælde bestemmer og dermed vælger, hvilken aktivitet Jeget i praksis svarer på de omhandlede situationer med. Og netop herigennem afslører de omtalte erfaringer sig tydeligt som viljeførende faktorer – og altså viljeførende faktorer, der rent organisk har deres sæde i overbevidsthedsområdet, endskønt deres rent praktiske virksomhed og betydning hører hjemme inden for livsoplevelsens og dermed underbevidsthedsfunktionernes område.

9c.

Vi kommer herefter til omtalen af de viljeførende faktorer, der i renkultur henhører under underbevidsthedsområdet – altså de, vi foran har lært at kende som de relative, viljeførende faktorer. Disse eksisterer i form af det, vi kalder behov, ønsker og begær, samt i forbindelse hermed de bevidste motiver bag den dagsbevidste viljeføring.

Undersøger man nemlig Jegets bevidste viljeføring, vil man se, at denne i alle tilfælde er motiveret af netop en lang række behov, ønsker og begær, hvis faktorer det netop er samme viljeførings opgave at neutralisere eller tilfredsstille.

Af de her under punkt 9c omtalte viljeførende faktorer må behovene betragtes som de mest fundamentale, ja, i virkeligheden som forudsætningerne for ønskernes og begærets optræden. Samme behov må endvidere i dybeste forstand betragtes som virkninger af sult- og mæthedsprincipets virksomhed i den personlige organiske struktur, således at forstå at dette skaberprincip i kontakt med sin natur just fremkalder en lang række organisk funderede sulttilstande i denne, sulttilstande som Jeget netop registrerer som forskellige behov. Det vil igen sige som en række forskellige længselstilstande, der er rettet mod en tilsvarende serie forskellige objekter. Mod disse objekter opstår der en naturlig tiltrækning, således at tilfredsstillelse og dermed mæthed kan opnås. Og det er netop denne tiltrækning, Jeget registrerer som forskellige ønsker og begær.

Ønsker og begær er altså motiveret og fremkaldt af visse behov- eller længselstilstande i det levende væsens organiske struktur! – Gælder mon dette også for urbegærets vedkommende? Er mon også dette motiveret af begrebet "behov"? – Ja, det er det i allerhøjeste grad. Urbegæret er i virkeligheden motiveret af en størrelse, man i kontakt med dens centrale stilling kunne betegne som det levende væsens centralbehov. Dette centralbehov, som vi af pædagogiske grunde ikke tidligere har omtalt, må betragtes som en samlet konsekvens af den omstændighed, at det levende væsen evigt har eksisteret som et treenigt princip og dermed som et noget, der evigt sad inde med forudsætningerne for at tilegne sig livets oplevelse; og karakteristisk for centralbehovet er det netop, at det fornemmes som en altbestemmende længsel efter just livets oplevelse. Livets oplevelse er således centralbehovets objekt, og mod dette objekt samt betingelserne for dets etablering opstår der uundgåeligt tiltrækning. Netop denne tiltrækning registrerer Jeget som sit urbegær, hvilket da også stemmer med, hvad der allerede i lektion 1, stk. 2, blev udtrykt om urbegæret. Det omtaltes allerede da som en fuldstændig unuanceret trang eller et fuldstændigt unuanceret og uspecificeret begær efter livets oplevelse, et begær, der lige så godt var rettet mod betingelser for dystre og smertefulde oplevelser som betingelser for lyse og lykkelige oplevelser.

Det hidtil så meget omtalte urbegær er altså i virkeligheden motiveret og opretholdt af et centralbehov, hvilket igen på sin vis vil sige, at det er opretholdt fra neden (se Livets Bog II, stk. 556). Nu kan det måske være vanskeligt at se forskel på omtalte centralbehov og så netop urbegæret. Man skal i så fald blot tænke på, at det levende væsen evigt har eksisteret som et treenigt princip og dermed som en "mekanisme", der evigt har siddet inde med forudsætningerne for at tilegne sig livets oplevelse. Disse forudsætninger beror igen på treenighedsstrukturens særlige natur og konstitution, og de giver sig netop udslag i eksistensen af et permanent behov for og dermed længsel efter til stadighed at være i besiddelse af lige akkurat det, der som det fornemste resultat kan frembringes ved hjælp af denne treenighedsstruktur, nemlig livets oplevelse. Dette er centralbehovet. Det motiverer så igen en permanent tiltrækning mod de praktiske betingelser for virkeliggørelsen af livets oplevelse, hvilket i realiteten vil sige en tiltrækning mod opretholdelsen af en energiomsætning repræsenteret ved en kombineret udadrettet og indadrettet aktivitet udtrykt ved manifestation og sansning. Og netop fornemmelsen af denne permanente tiltrækning mod opfyldelsen af de praktiske betingelser for livsoplevelsens virkeliggørelse udgør det, vi forstår ved urbegæret.

Medens centralbehovet må betragtes som en samlet konsekvens af det treenige princip eksistens, må de egentlige behov – de såkaldte specifikke behov – betragtes som udtryk for særlige længselstilstande, der hersker inden for rammerne af specielt underbevidsthedsområdets organstruktur (f.eks. er behov for mad og drikke udtryk for eksistensen af organisk funderede længselstilstande i den fysiske organismes organstruktur). Det vil igen sige, at de må betragtes som individuelle udløbere af centralbehovet, hvad der just bekræfter sig gennem den omstændighed, at de specifikke behov netop kendetegner sig som længsler efter specielle former for livsoplevelse. Og som sagt udløser samtlige disse specifikke længsler en tilsvarende række specifikke tiltrækninger, nemlig tiltrækninger mod betingelserne for de respektive behovs eller længslers tilfredsstillelse. Herved kommer de specifikke ønsker og begær ind i billedet. Og endelig gør samtlige disse størrelser sig gældende som faktorer, der i form af bevidste motiver virker ind på viljesorganet, således at dette formidler en administration af den samlede energiomsætning, der lige akkurat er i de herskende behovs, begærs og ønskers favør. De pågældende behov, ønsker og begær afslører sig dermed som viljeførende faktorer, og altså som de viljeførende faktorer, der tilhører underbevidsthedsområdet.

Med andre ord: det samlede treenige princip opretholder ved sin natur et centralbehov, nemlig et behov for slet og ret livsoplevelse. Dette motiverer på den ene side et fundamentalt og unuanceret urbegær samtidig med, at det på den anden side opløser sig i en serie organisk baserede specifikke behov, der placerer sig inden for underbevidsthedsstrukturen. Disse motiverer atter en tilsvarende række ønsker og begær (som dybest set kan betragtes som specifikke repræsentationer af urbegæret i underbevidsthedsområdet), der sammen med behovene som viljeførende faktorer virker ind på viljesorganet og dermed på udformningen af den samlede energiomsætning.

10.

Hermed har vi konstateret samtlige primære viljeførende faktorer, og andre skal ikke berøres her! – –
– Som man vil bemærke det, kan samtlige disse faktorer betragtes som kræfter, der virker ind på viljesorganet og bestemmer udformningen af den administration af energiomsætningen, som det just er viljesorganets opgave at bestride. Og det ses dermed tydeligt, hvorledes disse faktorer eller kræfter tilsammen repræsenterer en i forhold til selve viljesorganet overordnet mekanisme. Det er i virkeligheden den, der bestemmer, hvordan viljesorganet arbejder i praksis, hvilket igen bringer spørgsmålet om viljens frihed i søgelyset. Inden vi dog fordyber os heri skal først fastlægges nogle vigtige grundbegreber.

11.

Vi har set, hvorledes samtlige viljeførende faktorer kan betragtes som kræfter, der på indflydelsesrig

måde virker ind på viljesorganet i dets egenskab af en impulscentral bestemt for administration af Jegets energiomsætning. Vi indser hurtigt, at det vil være naturligt at karakterisere disse kræfter som "viljeførende kræfter". Thi denne betegnelse udtrykker netop nøjagtigt den rolle, disse faktorer i praksis spiller. De fungerer nemlig i praksis som kræfter, der i henhold til særlige love virker befalende ind på den impulsgivende struktur, som viljesorganet repræsenterer.

Vi har endvidere set, hvorledes en stor del af viljeføringen foregår helt ubevidst, idet den befordres af viljeførende faktorer og dermed viljeførende kræfter, der henhører under overbevidsthedsområdet. Man må her tale om tilfælde af ubevidst viljeføring og dermed om ubevidst vilje.

Imidlertid er også en del af de viljeførende faktorer under Jegets dagsbevidste observation. Dette gælder de faktorer, der henhørte under underbevidsthedsområdet, altså behovene, ønskerne og begæret. Her er der altså tale om en dagsbevidst viljeføring, og det er netop denne, man i almindelighed tænker på, når man taler om vilje. Ganske vist tænker man ikke i almindelighed på, at det bevidste viljesliv er under kommando af viljeførende faktorer. Dette er først noget, man opdager gennem en nærmere undersøgelse af sagen.

Udnævner man nu begæret som fællesnævner for de viljeførende faktorer af den her omhandlede kategori, og man just tager hensyn til dette begærs viljeførende indflydelse, vil man se, at den del af viljeslivet, der netop befordres af begæret m.v., repræsenterer, hvad man må forstå ved "begærledet vilje".

Ved begærledet vilje forstås altså en viljeføring, for hvilken behov, ønsker og begær er ansvarlig! – I en lang række tilfælde er det indeholdt i begæret, at der i viljeføringen skal tages hensyn til visse erfaringer, som er til stede. Det ligger her i begæret, at viljeføringen ikke ukritisk skal være umiddelbart bestemt af de rådende behov alene, men at også erfaringerne og dermed forstanden skal tages med på råd. Man vil i sådanne tilfælde være henvist til at tale om eksempler på "forstandskontrolleret vilje", men man må i disse tilfælde huske at holde sig for øje, at sådan forstandskontrolleret vilje i virkeligheden blot er en særlig omfattende og kompleks form for begærledet vilje. Thi naturligvis hidrører også kravet om forstandskontrol fra et behov og et begær. Med andre ord: på grundlag af, hvad der hidtil er nævnt, er der anledning til at tale om forskellige former for viljeføring, nemlig 1) ubevidst viljeføring eller ubevidst vilje, 2) begærledet vilje og 3) forstandskontrolleret vilje. Samtlige former for viljeføring viser tilbage til eksistensen af de faktorer, der tilsammen har den overordnede indflydelse på viljeslivets udformning, nemlig de viljeførende faktorer eller, som de også kan kaldes: de viljeførende kræfter. – Vi skal i det følgende bl.a. komme til at se, hvorledes der i modsætning hertil også er grundlag for at tale om vilje-førte kræfter og dermed trods alt grundlag for i en vis forstand at tale om begrebet "fri vilje".

12.

Med det foregående afsnits afsluttende bemærkninger hentyder vi til det forhold, at det på grundlag af det hidtil omtalte vedrørende viljeslivet synes problematisk at få plads til begrebet "fri vilje". Tværtimod synes der kun at være grundlag for at omtale viljeslivet som en fuldstændig automatisk mekanisme, for hvilken Jeget i realiteten er et hjælpeløst bytte. Thi viljeslivet synes blot at være et spørgsmål om tilstedeværelsen af visse viljeførende faktorer og kræfter, der i henhold til hver enkelt specielle natur og indflydelsesmåde virker ind på viljesorganet og derigennem bestemmer den præsterede energiomsætnings faktiske karakter og forløb. Og det vil igen sige, at viljeslivet de facto reduceres til blot at udgøre en automatisk betonet, kosmisk-kemisk proces, der indtil de mindste enkeltheder følger årsagsloven og således strengt taget er helt igennem af deterministisk natur (entydigt årsags-virkningsbestemt). – Dette er fuldstændig rigtigt, og indrømmes skal det da også, at begrebet "fri vilje" inden for rammerne af Martinus Kosmologi ikke kan tillægges den betydning, der i

almindelighed er gældende, eller rettere sagt: der er her ikke plads for dette begreb i den betydning, der almindeligvis tillægges det.

På den anden side er dette dog ingenlunde udtryk for, at det frie viljesbegreb definitivt bortfalder. Noget sådant er slet ikke tilfældet. Hvad der er tale om er blot, at dets valør og betydning må tages op til revision.

13.

Ud fra ønsket om at gøre denne situation acceptabel for læseren skal indledningsvis hentydes til det faktum, at begrebet "fri vilje" ifølge sagens natur ikke kan komme i betragtning i forholdet til de viljeførende kræfter. Thi som identiske med viljedirigerende størrelser udgør disse jo faktorer, der er viljesfunktionen overordnede, hvilket nødvendigvis må være ensbetydende med, at et viljemæssigt frihedsbegreb ikke kan komme i betragtning her. Det viljemæssige frihedsbegreb kan kun komme i betragtning i forholdet til faktorer og kræfter, der er viljefunktionen og dermed viljesorganet underordnede, hvilket dermed er ensbetydende med, at begrebet "fri vilje" inden for rammerne af Martinus Kosmologi kun kan komme i betragtning, i det tilfælde sådanne underordnede faktorer og kræfter overhovedet eksisterer. Og det gør de da – heldigvis! De eksisterer helt enkelt i form af alt det, der repræsenterer underbevidsthedsområdet. Det vil først og fremmest sige samtlige de sjælelige og fysiske lokalorganer, der direkte befinder sig under viljesorganets kontrol og indflydelse. Her foruden er de repræsenteret ved samtlige de såvel fysiske som psykiske materier, af hvilke de nævnte fysiske og psykiske organer er dannede, på hvilke de kan øve indflydelse, og i hvilke henholdsvis tanke-, følelses- og handlingslivet bringes til udfoldelse. Og endelig er de til en vis grad repræsenterede ved sådanne behov- og begærkræfter m.v. – hvilket altså i virkeligheden vil sige "viljeførende kræfter" – som Jeg et til enhver tid er i stand til at beherske og undertrykke. Dette sidstnævnte vil senere blive nærmere belyst.

14.

I henhold til den omstændighed, at de her omtalte underordnede og dermed viljeførte faktorer i lighed med de viljeførende faktorer repræsenterer energier og kræfter (ikke mindst grundenergiene), vil det være naturligt at betegne dem som "vilje-førte kræfter".

Og det er altså ensbetydende med, at man i forbindelse med omtalen af viljeslivet er henvist til at operere med både viljeførende og viljeførte kræfter, hvor de sidstnævnte via viljesorganet er dirigerede af de førstnævnte.

Det vil nu uden videre kunne indses, at det netop må være i forholdet til de viljeførte kræfter, at man kan operere med begrebet "fri vilje", idet dette begreb naturligvis kun kan komme i betragtning for sådanne størrelses vedkommende, som viljesorganet er overordnet og dermed kan øve indflydelse på. Og i fortsættelse heraf vil det ligeledes kunne indses, at viljeslivet i virkeligheden rent praktisk først og fremmest er identisk med et gennem viljesorganet formidlet sammenspil mellem de viljeførende kræfter på den ene side og de viljeførte kræfter på den anden side. Af dette sammenspil fremkommer som resultat viljesytringerne, der i realiteten er det samme som væremåden eller det totale adfærdsmønster. (Emnet fortsættes i lektion 44.)

Spørgsmål til lektion 43

1. Hvordan bærer viljesorganet sig i praksis ad med at udøve sin administrerende indflydelse?

- 2.a) Er viljesorganet tilstrækkeligt i sig selv eller beror muligheden af dets administrerende virksomhed på tilknytning til noget andet, og b) i bekræftende fald: hvad?
3. Hvad forstås ved det levende væsens "dynamiske fremtræden"?
4. Kan man tænke sig, at Jeget direkte kan virke ind på sit viljesorgan?
5. Hvad forstås ved viljeførende faktorer?
6. Hvilke to hovedkategorier opdeles de viljeførende faktorer i?
7. Ved hvad er de to sæt viljeførende faktorer repræsenteret?
8. Hvad er kosmisk set et behov?
9. Hvad er kosmisk set ønsker og begær?
10. Kan man tale om, at urbegæret er motiveret af begrebet "behov", og i bekræftende fald: hvordan?
11. Vil det være berettiget at omtale de viljeførende faktorer som "viljeførende kræfter"?
12. Forekommer der tilfælde inden for viljeslivet, hvor det er berettiget at tale om ubevidst vilje eller viljeføring?
13. Hvad forstås ved begærledet vilje?
14. Hvad forstås ved forstandskontrolleret vilje?
- 15.a) Kan begrebet fri vilje komme i betragtning i forholdet til de viljeførende kræfter? b) Kan det komme i betragtning i forholdet til de viljeførte kræfter?

Løsningen til lektion 42's opgavetillæg

- 1) Som et forsøg på fra det levende væsens side at undgå døden og dermed undgå den fysiske organismes undergang
- 2) Den hvide farve og den hexagonale konstruktion
- 3) b) Den kan også bringes til at virke i pagt med det livgivende princip
- 4) Fordi den "døde" materie ifølge sagens natur må kunne være ligeglad med i hvilke tilstande og kombinationer, den befinder sig.
- 5) Urbegæret
- 6) Selvopholdelsesdriften er udtryk for Jegets ubetingede krav om opretholdelse af sin livsoplevelsessevne samt de hertil knyttede organismer – fysiske såvel som psykiske.
- 7) Som Jegets evne til bevidst at administrere, regulere og virkeliggøre sin energiomsætning.
- 8) Den energiomsætning, der eksisterer i form af Jegets samlede udadrettede og indadrettede aktivitet,
- 9) Ja
- 10) Fra det egentlige viljesorgan, der har sæde i den sjælelige struktur

11) Fra et center i mellemhjernens hypothalamusregion

12) Jegets bevidste føring af sin samlede energiomsætning

P. B. -J.

NB. Disse svar er godkendt af Martinus